

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce P V, bytem , proti žalované D V, bytem , o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 28 C 216/96, o dovolání žalované proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. června 1998 čj. 28 C 216/96-10 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. září 1998 čj. 53 Co 525/98-16a, takto:

I. Dovolání proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. června 1998 čj. 28 C 216/96-10 **se zamítá.**

II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. září 1998 čj. 53 Co 525/98-16, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se návrhem podaným u Obvodního soudu pro Prahu 4 dne 7. srpna 1996 domáhal vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů (dále jen „BSM“) s tím, že manželství bylo rozvedeno rozsudkem téhož soudu ze dne 8. března 1995.

Soud prvního stupně 2. března 1998 nařídil první jednání na den 8. července 1998. Žalobce podáním ze dne 3. června 1998, soudu došlým 4. června 1998, vzal návrh na zahájení řízení zpět.

Soud prvního stupně usnesením ze dne 8. června 1998 čj. 28 C 216/96-10 zastavil s tím, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění k tomu mimo jiné uvedl, že žalobce vzal svůj návrh zpět ještě před zahájením jednání.

K odvolání žalované Městský soud v Praze jako soud odvolací shora označeným usnesením usnesení soudu prvního stupně ve výroku o zastavení řízení potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení a rozhodl o nákladech řízení odvolacího .

Potvrzující výrok odvolací soud odůvodnil poukazem na ustanovení § 96 odst. 1 a 3 o. s. ř., podle kterých může návrhatel vzít za řízení zpět návrh na jeho zahájení. Je-li návrh vzat zpět zcela, soud řízení zastaví. Nesouhlas odpůrce se zpětvzetí návrhů není účinný, dojde-li ke zpětvzetí návrhů dříve než začalo jednání. K tomu uvedl, že dikce zákona je jasná a nepřipouští při aplikaci výjimky. Žalobce vzal svůj návrh zpět dříve než bylo zahájeno jednání soudu a soud neměl jinou možnost než řízení zastavit. Zjišťování stanoviska žalované ke zpětvzetí návrhu by bylo zcela nadbytečné.

Žalovaná v této věci podala dovolání jak proti usnesení odvolacího soudu, tak proti usnesení soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání spadá v odnětí možnosti jednat před

soudem ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř. V témže spatřuje dovolací důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. a/ o. s. ř. Postupem soudu, jímž bylo řízení o vypořádání BSM zastaveno dříve než bylo ve věci jednáno, protože žalobce vzal návrh na zahájení řízení zpět, jí byla významně zkrácena její procesní práva a negována zásada rovného postavení účastníků řízení. V době, kdy žalobce uplatnil návrh na vypořádání BSM, nemohla žalovaná z důvodu překážky litispendence takový návrh podat sama a v současnosti již tak s ohledem na uplynutí tříleté lhůty od rozvodu manželství (§ 149 odst. 4 obč. zák. ve znění před novelou provedenou zák. č. 91/1998 Sb.) učinit nemůže. Postup soudu prvního stupně je vadný, když v důsledku jeho nečinnosti ztratila možnost domoci se svých práv. Soud prvního stupně měl nejprve ve věci zahájit jednání přednesením žaloby a poté teprve rozhodovat o případném zastavení řízení. Uvedeným postupem soudu byla porušena práva na soudní ochranu poskytovaná v souladu s Listinou základních práv a svobod; proto se současně míní domáhat svých práv prostřednictvím stížnosti u Ústavního soudu ČR. Navrhla, aby dovolací soud dovoláním napadená rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, eventuálně aby bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je podáno osobami k tomu oprávněnými, je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, upravený v § 241 odst. 3 písm. a/ o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.) dovoláním napadené rozhodnutí přezkoumal a shledal dovolání pokud směřovalo proti usnesení odvolacího soudu z části důvodným.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí *odvolacího* soudu, pokud to zákon připouští.

Pokud tedy dovolání žalované směřovalo i proti usnesení soudu prvního stupně, je v této části nepřipustné a muselo být v tomto rozsahu podle § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. odmítnuto.

Odnětím možnosti jednat před soudem ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř., se rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu občanský soudní řád dává (srov. rozhodnutí publikované pod č. 25/93 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

Pokud žalovaná soudu prvního stupně vytýká, že měl o případném zastavení řízení rozhodovat až po zahájení řízení, jde o námitku neopodstatněnou, neboť z hlediska rozhodování o zastavení řízení pro vzetí návrhu na zahájení řízení zpět je rozhodující doba, kdy došlo ke zpětvzetí návrhu, nikoli doba, kdy soud o zastavení řízení rozhoduje. Jestliže podání žalobce, jímž vzal návrh na zahájení řízení zpět, došlo procesnímu soudu čtyři dny před stanoveným termínem prvního jednání, nemohl logicky začátek jednání soudu předcházet zpětvzetí návrhu.

Podle názoru odvolacího soudu ani eventuální průtahy v řízení zaviněné soudem nelze považovat za případ spadající pod ustanovení § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř. Postupem soudu v občanskoprávním řízení je totiž třeba rozumět *činnost* soudu, kterou naplňuje svou pravomoc

k projednávání a rozhodování věcí vymezených ustanovením § 7 o. s. ř. Jde tedy o aktivní činnost soudu, která by měla mít oporu v určitých ustanoveních o. s. ř. Do rámce této činnosti soudu patří i opomenutí, k němuž při činnosti soudu může dojít a které může představovat odnětí možnosti jednat před soudem. Tak například při nařizování jednání či roku soud opomene předvolat osobu, která má právo být přítomna, nebo v průběhu jednání neumožní účastníku řízení uskutečnit některé z jeho práv - třeba vyjádřit se k provedenému dokazování. Naproti tomu průtahy v řízení, jimiž se obvykle rozumí nedůvodná *nečinnost* soudu po nepřiměřeně dlouhou dobu, kdy soud nečiní žádné úkony, nelze považovat za vadný postup soudu, který by naplňoval hypotézu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř., a to i proto, že toto pochybení soudu nelze nikterak napravit. Jednou vzniklé průtahy v řízení průtahy navždy zůstávají průtahy; o ně již řízení nelze zkrátit a bylo by protismyslné z důvodu jejich existence přezkoumávané rozhodnutí soudu rušit a věc vracet k dalšímu řízení. Průtahy v řízení také samy o sobě zpravidla (až na výjimky jako je tato věc) neovlivňují vlastní právní posouzení věci.

Zbývá tedy posoudit, zda soud prvního stupně tím, že zastavil řízení o vypořádání BSM na základě zpětvzetí návrhu, aniž by žalovanou o zpětvzetí vyrozuměl a poskytl jí možnost se ke zpětvzetí vyjádřit, odňal žalované možnost jednat před soudem. Podle názoru dovolacího soudu tomu tak bylo.

Navrhovatel může vzít za řízení zpět návrh na jeho zahájení, a to zčásti nebo zcela. Je-li návrh vzat zpět zcela, soud řízení zastaví. (§ 96 odst. 1 o. s. ř.). Soud řízení nezastaví, jestliže odpůrce se zpětvzetím návrhu z vážných důvodů nesouhlasí; v takovém případě soud po právní moci usnesení pokračuje v řízení (§ 96 odst. 2 o. s. ř.). Nesouhlas odpůrce se zpětvzetím návrhu není účinný, dojde-li k zpětvzetí návrhu dříve, než začalo jednání, nebo jde-li o zpětvzetí návrhu na rozvod, neplatnost manželství nebo určení, zda tu manželství je či není (§ 96 odst. 3 o. s. ř.).

Řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů je řízením, ve kterém mají účastníci na obou stranách sporu jak postavení navrhovatele, tak i postavení odpůrce (*iudicium duplex*). Tato skutečnost se projevuje zejména tím, že podáním návrhu je uplatněno i právo odpůrce na vypořádání BSM soudem a tudíž i jeho právo na soudní ochranu v této věci; uplatnění jeho práva by nadále bránila překážka *litispendence*. Proto je v případě návrhu na vypořádání BSM třeba „navrhovatelem“ ve smyslu § 96 o. s. ř. rozumět jak navrhovatele, tak i odpůrce. Z toho důvodu je třeba k účinnosti zpětvzetí žaloby souhlas žalovaného, a to i v případě, že ke zpětvzetí došlo dříve, než začalo jednání. V tomto případě nejde o nesouhlas odpůrce se zpětvzetím návrhu podle § 96 odst. 2 o. s. ř., ale o skutečnost, že za navrhovatele je třeba považovat obě strany sporu a proto zpětvzetí návrhu, učiněné jen jednou z nich, nemůže vést bez souhlasu (vyjádření shodné vůle) druhé strany k zastavení řízení. Lze dodat, že vzhledem k tomu, že podáním návrhu bylo v dané věci konzumováno i žalobní právo odpůrkyně, vedlo by přijetí postupu, který odvolací soud v dané věci zvolil, k porušení práva odpůrkyně na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), neboť by jí bylo znemožněno požadovat vypořádání BSM soudem.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 1 o. s. ř. věta za středníkem) a věc vrátit tomuto soudu

k dalšímu řízení (243b odst. 2 o. s. ř.). O náhradě nákladů dovolacího řízení rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci (243d odst. 1 o. s. ř.).

Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 25. března 1999

JUDr. Jiří Š p á č i l CSc. [redacted]
předseda senátu

[redacted]